

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

KAROL MUSIOŁ

1929 - 1982

W dniu 31 października 1982 roku zmarł doc.dr Karol Musioł - długoletni dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej w Katowicach, prorektor Uczelni, a zarazem wybitny badacz kultury muzycznej o szerokich zainteresowaniach humanistycznych, rozległej wiedzy bibliotekarskiej i muzykologicznej. Odszedł od nas w wieku 53 lat, po trzech miesiącach ciężkiej choroby, w najlepszym okresie swego życia, nie zdążywszy zrealizować wielu planów. Jego śmiercią zostali poruszeni do głębi nie tylko najbliżsi, ale wszyscy, którzy kiedykolwiek mieli okazję z Nim współpracować.

Karol Musioł urodził się w Mikulczycach na Śląsku. W latach 1949 - 1952 odbywał studia filologiczne z zakresu germanistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim, studiując równocześnie naukę śpiewu solowego w Krakowskiej Szkole Operowej. Germanistykę ukończył w 1954 roku w Poznaniu; stopień doktora nauk humanistycznych w dziedzinie bibliotekoznawstwa uzyskał w roku 1964 w Uniwersytecie Warszawskim na podstawie pracy p.t. "Opracowanie rzeczowe zbiorów muzycznych" pod kierunkiem prof.dr Krystyny Remerowej. Wkrótce po studiach /1 września 1954 r./ podjął pracę w Bibliotece Śląskiej w funkcji kierownika sekcji opracowania podstawowego, później sekcji czyteln. Ukończył wtedy podstawowy kurs dla dokumentalistów oraz dwuletni kurs z zakresu bibliografii.

Od 1958 roku nieprzerwanie pozostawał na stanowisku dyrektora Biblioteki ówczesnej Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Katowicach, gdzie przez wiele lat był również lektorem języka niemieckiego.

W 1981 roku został ponadto powołany na stanowisko prorektora tej Uczelni /obecna nazwa - Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego/. W latach 1969 - 1971 prowadził wykłady i seminaria na Wydziale Germanistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego; w ostatnich latach w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z siedzibą w Sosnowcu oraz wykłady monograficzne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie. Był również wiceprzewodniczącym katowickiego Koła Związku Kompozytorów Polskich oraz współzałożycielem i mecenasem Centrum Informacji i Dokumentacji Wychowania Muzycznego Polskiej Sekcji I S M E w Katowicach /International Society for Musical Education/. W latach 1976 - 1979 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Sekretarza Sekcji Bibliotek Muzycznych. W 1970 roku został wybrany przewodniczącym Komisji Bibliotek Akademii, Konserwatoriów i Wyższych Szkół Muzycznych AIBM/IAML /Międzynarodowe Stowarzyszenie Bibliotek Muzycznych/. Był także członkiem Dyrektorium, Sekretarzem Generalnym Polskiej Grupy Narodowej oraz członkiem Komisji do Spraw Rozwoju oraz Podkomisji do Spraw Klasyfikacji tejże organizacji.

Jego aktywne życie upłynęło pod znakiem dwóch wielkich pasji - miłości do muzyki i książki. Z ich połączenia zrodziła się pasja zawodowa - bibliotekarstwo muzyczne, w której to dziedzinie był wybitnym znawcą i specjalistą.

Lata pracy Karola Musioła w Bibliotece Śląskiej /1954 - 1958/ były okresem krystalizacji. Jego zainteresowań naukowo-badawczych oraz aktywnej działalności upowszechnieniowej. W 1955 roku zorganizowano w Bibliotece Śląskiej Wystawę Mickiewiczowską z okazji setnej rocznicy śmierci poety. Karol Musioł był wtedy członkiem komitetu wystawowego oraz twórcą trzech działów: "Mickiewicz w literaturze niemieckiej", "Odbicie twórczości Mickiewicza w muzyce polskiej", "Odbicie twórczości

Mickiewicza w muzyce rosyjskiej i niemieckiej", udostępniając także część swoich prywatnych zbiorów.²

W rok później Karol Musioł zorganizował Wystawę Mozartowską w dwusetną rocznicę urodzin kompozytora oraz opracował katalog z interesującym wstępem "Mozart w literaturze pięknej".³

Odnalezienie w Bibliotece Śląskiej nieznanego, nie notowanego w Bibliografii Mozartowskiej druku Małej Kantaty Wolnomularskiej W.A. Mozarta oraz późniejsze opracowanie jej wydania śląskiego przez K.Musioła⁴ przyczyniło się znacznie do pogłębienia Jego zainteresowań dziejami kultu Mozarta na Śląsku, dało asumpt do zajęcia się bliżej nieznaną twórczością wielkiego klasyka i zaowocowało w następnych latach kilkoma artykułami o tematyce Mozartowskiej.⁵

W 1958 roku opublikował na łamach duńskiego czasopisma "Libri" artykuł na temat nie drukowanych nigdzie i przechowywanych w Bibliotece Śląskiej rękopisów niemieckiego powieściopisarza i dramaturga Carla Hauptmanna. Szczególną uwagę autor zwrócił na związki pisarza ze Śląskiem, w czym należałoby upatrywać pogłębianie Jego zainteresowań literackich oraz zaczątek fascynacji regionalnych.⁶

Po czterech latach pracy w Bibliotece Śląskiej Karol Musioł objął stanowisko dyrektora Biblioteki PWSM w Katowicach. Dzieje tej placówki potoczyły się odtąd zupełnie innym torem. Równolegle z całkowitą reorganizacją działalności podstawowej, rozpoczął prowadzenie działalności upowszechnieniowej oraz prac naukowo-badawczych o interesującym profilu w myśl hasła "nic bez żywej muzyki".

Zaczął realizować nową, własną koncepcję biblioteki muzycznej jako aktywnego współorganizatora procesu dydaktycznego, dzięki czemu jej rola i ranga zyskały na znaczeniu. Zapoczątkował szereg ciekawych inicjatyw: prelekcji, wystaw, audycji muzycznych i filmowych, koncertów, na których doszło do prawykonania blisko pięćdziesięciu utworów

kompozytorów śląskich - współczesnych i dawnych, których dzieła nie-
rzadko sam odkrywał. W dwa lata później otwarto w Bibliotece pierwszą
czytelnię muzyczną w województwie katowickim oraz gabinet słuchania
muzyki. W roku 1962 odbył się pierwszy koncert Biblioteki - w setną
rocznicę urodzin Claude'a Debussy'ego, w rok później pierwsze sympo-
zjum naukowe p.t. "Wagner a polska kultura muzyczna" - z okazji sto
pięćdziesiątej rocznicy urodzin kompozytora K. Musioł zorganizował
kilkanaście konferencji i sympozjów m.in.: "Systemy Dalcroze'a
i Orffa", "Tradycje śląskiej kultury muzycznej", "Chopin na Śląsku",
"Chopin a muzyka europejska", "Oddziaływanie Karola Szymanowskiego na
śląską kulturę muzyczną" oraz I Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy
Muzycznych /1965/ i II Sympozjum Przedstawicieli Bibliotek i Ośrodków
Dokumentacji Muzycznej Krajów Socjalistycznych /1976/.

Zapoczątkował również kontakty Biblioteki PWSM i wymianę z wielo-
ma ośrodkami i instytucjami na świecie, nadając jej rangę europejską
o największym w kraju księgozbiornie muzycznym /ponad 37 tys./.

W roku 1968, po kilku latach starań założył przy Bibliotece
Główniej PWSM w Katowicach Archiwum Śląskiej Kultury Muzycznej, które
stanowi warsztat pracy dla badań nad dziejami muzyki śląskiej. Zada-
niem tej placówki jest gromadzenie wszelkich dostępnych materiałów
dotyczących kultury muzycznej regionu i propagowanie jej zdobyczy
w formie własnych wydawnictw /seria "Prace Archiwum..."/, koncertów
muzyki śląskiej /cykl koncertowy "Silesia Cantat"/ a także organizacji
sympozjów i konferencji poświęconych tematyce regionalnej.

W ciągu kilkunastu lat K. Musioł pełnił funkcję przewodniczącego
senackiej komisji wydawniczej i dzięki Jego staraniom w katowickiej
uczelni muzycznej ukazało się ponad sto wydawnictw naukowych. Publika-
cje Biblioteki drukowane są w czterech seriach : 1. Prace Biblioteki
Główniej Akademii Muzycznej w Katowicach, 2. Wykłady i prelekcje,

3. Faksymilia, 4. Wydawnictwa nutowe. Łącznie ukazało się 51 tytułów.

Karol Musioł jako dyrektor Biblioteki Akademii Muzycznej współpracował stale z Biblioteką Śląską, a zwłaszcza z agendą muzyczną Działu Zbiorów Specjalnych, której pracownicy odbywali praktyki w Bibliotece Akademii. Wspomnieć należy, że rzeczowy schemat klasyfikacji zbiorów muzycznych tej sekcji jest Jego autorstwa /por.przypis 1/. Ponadto służył często swym doświadczeniem, radą i pomocą, udzielając licznych konsultacji, m.in. w sprawach ofert i kwerend zagranicznych. Ukonorowaniem owej współpracy była zainicjowana przez K.Musioła wspólna wystawa p.t "Zabytki muzyczne w bibliotekach katowickich", zorganizowana w Bibliotece Śląskiej w 1976 roku z okazji II Międzynarodowego Sympozjum Przedstawicieli Bibliotek i Ośrodków Dokumentacji Muzycznej Krajów Socjalistycznych oraz z okazji roku bibliotek i czytelnictwa.⁷

Z kolei zbiory Biblioteki Śląskiej stanowiły zawsze dla Niego cenne źródło informacji w Jego pracy naukowej, szczególnie w tych publikacjach, które odkrywały powiązania literacko-muzyczne oraz fakty z bogatej przeszłości muzycznej Śląska.

Dorobek naukowy Karola Musioła obejmuje blisko 150 publikacji z zakresu bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa muzycznego, kultury muzycznej Śląska, wzajemnych oddziaływań muzyki oraz literatury polskiej i europejskiej, zwłaszcza niemieckiej. Są to między innymi : "Ryszard Wagner a Powstanie Listopadowe", "Georgius Libanus Lignicensis 1464 - 1546. Zum 500. Geburtstag des schlesischen Musiktheoretikers und Komponisten", "Mozart und Schlesien", "August Kahlert o Chopinie", "Bibliografia Śląskich Czasopism Muzycznych", "Echa koncertu wrocławskiego Chopina w krytyce muzycznej i literaturze pięknej", "Wymowa społeczno-polityczna songów i pieśni Bertolda Brachta", "Nowo odnalezione wariacje fortepianowe Franciszka Schuberta

z 1810 roku", "Nieznane elzneriana z oficyny wrocławskiej", "Rozwój śląskiej muzyki artystycznej. Od średniowiecza do klasycyzmu", "Biblioteki muzyczne Austrii", "Biblioteki i zbiory muzyczne na Śląsku", "Polskie piśmiennictwo z zakresu wychowania muzycznego 1945-1973. Materiały do Bibliografii".⁸ Prace swe publikował na łamach czasopism polskich i zagranicznych: "Muzyka", "Ruch Muzyczny", "Przegląd Biblioteczny", "Zeszyty naukowe PWSM we Wrocławiu", "Zeszyty naukowe PWSM w Katowicach", "Mozart Jahrbuch", "Mitteilungen der Internationalen Stiftung Mozarteum", "Acta Mozartiana", "Zprawy Bertramky", "Neue Zeitschrift für Musik", "Beiträge für Musikwissenschaft", "Die Musikforschung", "Acta Musei Silesiae", "Jahrbuch für Volksliedforschung", "Fontes Artis Musicae" oraz w wielu innych wydawnictwach. Był także członkiem kolegiów redakcyjnych "Poradnika Muzycznego" i "Musikbibliothek Aktuell" oraz komitetu redakcyjnego polskiej komisji RILM /Répertoire International de Littérature Musicale/.

Karol Musioł czynnie uczestniczył w życiu naukowym i muzycznym kraju oraz za granicą, prezentując swój dorobek w formie referatów na międzynarodowych kongresach i sympozjach, m.in.: w Cambridge /Wielka Brytania/, Salzburgu, Lipsku, Weimarze, St. Gallen, Bolonii, Bergen, Moguncji, Lizbonie, Norymberdze. Pod koniec 1978 roku jako jedyny z Polski zostaje członkiem rzeczywistym Międzynarodowego Instytutu Badań Mozartowskich w Salzburgu - w uznaniu Jego zasług w badaniach nad nieznanymi utworami i faktami biograficznymi z życia Mozarta, twórczością wielkiego kompozytora w świetle recepcji oraz wpływu na polską kulturę muzyczną. W dziedzinie chopinologii oraz wagnerologii działalność naukowa przedstawia się niemiennie imponująco, co zostało uhonorowane Medalem Chopinowskim Towarzystwa im. Fryderyka Chopina /1978r./ oraz - prawdopodobnie również jedynym w Polsce -

Złotym Medalem Wagnerowskim, przyznany Mu przez nadburmistrza Bayreuth w sierpniu 1981 r., w czasie Festiwalu Wagnerowskiego. Badania nad twórczością Ryszarda Wagnera wieńczy dwujęzyczna książka "Wagner und Polen - Wagner i Polska" /Bayreuth 1980/.

W pracy naukowej łączył w sobie cechy na pozór zupełnie przeciwstawne: obiektywne, rzetelne spojrzenie na przedmiot badań z ogromnym emocjonalizmem, wynikającym u Niego ze sposobu pojmowania sztuki, ogromnej wrażliwości na jej piękno.

Nie tworzył wprawdzie tzw. wielkich dzieł, poszerzał natomiast mozolnie mało znane lub wręcz nieznane ścieżki wiedzy w ulubionej przez siebie formie przyczynku naukowego, w ujęciu historycznym. Najszczęśliwszy był wtedy, kiedy udało Mu się dokonać odkrycia nieznanego utworu lub faktu z życia kompozytora, i kiedy mógł zaprezentować swe odkrycie szerszemu audytorium. Bibliotekę traktował przy tym jako potencjalną "skarbnicę" nowych odkryć, źródło ciągłej fascynacji w zdobywaniu i przekazywaniu wiedzy. Najwyższym kultem otaczał postacie Chopina, Mozarta i Wagnera, którym poświęcił największą liczbę swoich publikacji.

Za całokształt twórczości oraz bogatą, blisko 25-letnią działalność Karol Musioł otrzymał wiele nagród i odznaczeń, m.in.: Nagrodę im. Heleny Radlińskiej, Odznakę Zasłużonego Działacza Kultury, Złoty Krzyż Zasługi, Złotą Odznakę Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego, Nagrodę Wojewódzką, nagrody indywidualne Ministra Kultury i Sztuki I i II Stopnia oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

W oparciu o weryfikację przeprowadzoną przez Komisję Egzaminacyjną przy Ministrze Oświaty i Szkolnictwa Wyższego na podstawie dorobku naukowego i organizacyjnego Karol Musioł uzyskał w 1968 roku tytuł bibliotekarza dyplomowanego i stanowisko starszego kustosa dyplomo-

wanego.

W 1976 roku otrzymał stopień docenta. Ostatnio przygotowywał pracę habilitacyjną z zakresu chopinologii.

Był człowiekiem wielkiego serca, bardzo lubianym i cenionym, zwłaszcza przez młodzież akademicką. Zawsze znajdował czas dla tych, którzy zwracali się do Niego po radę lub pomoc. Pracował kosztem zdrowia, swojego wolnego czasu. Przejawiał wiele inicjatyw. Praca była dla Niego swoistym "panaceum" na wszelkie dolegliwości i niedogodności naszego życia. Obsesyjna wręcz chęć pozostawienia po sobie trwałego śladu, dawania z siebie innym jak najwięcej, powodowała, że żył w zbyt wielkim przyspieszeniu, co dawało się odczuwać szczególnie na przestrzeni kilku ostatnich lat, jak gdyby w nie uświadomionej całkiem obawie przed niespodziewanym biegiem wydarzeń

Nikt z nas nie dopuszczał do siebie nawet myśli, że mogło by Go tak szybko w naszym otoczeniu zabraknąć. Wbrew powszechnej opinii, która głosi, że ludzi niezastąpionych nie ma, doc.dr Karol Musioł był właśnie takim człowiekiem, wyjątkowym w swoim rodzaju, którego nie można zastąpić. Pozostawił po sobie i w nas to, co być może podświadomie i świadomie zarazem chciał nam przekazać. Udało Mu się jak gdyby "zaprogramować" w nas znaczną część swojego wielkiego entuzjazmu, swej chęci działania. Niemniej jednak trudno będzie wypełnić lukę, która powstała po odejściu człowieka o tego rodzaju osobowości, być może nigdy nie zostanie wypełniona. Karol Musioł pozostanie z pewnością na długo w pamięci śląskiego środowiska naukowego i kulturalnego, które tak wiele Mu zawdzięcza.

Gabriela Kamska - Jonszta

Przypisy

- ¹ K.Musioł: Opracowanie rzeczowe zbiorów muzycznych. Prace Biblioteki Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Katowicach. Zeszyt Naukowy nr 6. Katowice 1965.
- ² Katalog Wystawy Mickiewiczowskiej. Pod redakcją Jacka Koraszewskiego. Biblioteka Śląska. Katowice 1956, s.42-44, 47-50.
- ³ Wolfgang Amadeusz Mozart 1756 - 1956. Katalog wystawy. Katowice 1956.
- ⁴ Mała Kantata Wolnomularska W.A.Mozarta KV.623 w wydaniu śląskim. Opracował K.Musioł. Śląski Instytut Naukowy. Prace Biblioteki Śląskiej Nr 4.Katowice 1959.
- ⁵ "Fest Cantate zur Einbringung des Lichtes". Ein unbekannter Mozart-Druck. Beitrag zur Geschichte des Mozart-Kultes in Schlesien. Mitteilungen der Internationalen Stiftung Mozarteum. Jg.6:1957 H.3 s.1-6.
Fragmente der Zauberflöte im Klavierauszug eines schlesischen Komponisten aus der ersten Hälfte des XIX. Jahrhunderts. tamże Jg.8: 1959 H.1/2 s.4-7.
Mozartiana in schlesischen Archiven und Bibliotheken. Acta Mozartiana. Jg.6: 1959 H.2 s.31-35.
Die ältesten schlesischen Mozart-Biographien. Mitteilungen der Internationalen Stiftung Mozarteum. Jg.9: 1960 H.1/2 s.1-4.
Eine unbekannte Kopie der Grétry-Variationen KV.352 /374c/ von W.A. Mozart. tamże Jg.13: 1965 H.3/4 s.13-15.
- ⁶ Die Carl Hauptmann Handschriften in der Schlesischen Bibliothek. Libri.Vol.8: 1958 no.3-4 s.276-284.
Carl Hauptmann und Josepha Kodis.Ihr gegenseitiges Verhältnis im

Spiegel des dichterischen Werkes.

Deutsche Vierteljahrsschrift für Literaturwissenschaft und Geistesgeschichte, Jg. 34:1960 H.2 s.257-263.

7 Zabytki muzyczne w bibliotekach katowickich. Katalog wystawy.

Katalog opracowali: Iwona Bias, Lilianna Moll, Jerzy Dyrda.

Wstęp: Karol Musioł, Jerzy Dyrda. Biblioteka Śląska, Biblioteka Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej. Katowice 1976.

8 Zob. Zeszyty Naukowe Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach. Nr 20. Spis kompozycji oraz bibliografia prac naukowych i publicystycznych pracowników Akademii Muzycznej w Katowicach. Katowice 1980 s.73-81.